

Příloha k Průvodci pro přípravu obcí na požadavky GDPR – Právo na informace o zpracování údajů

Modelové situace obce

2. Aplikace práva subjektu údajů na informace o zpracování údajů a práva na přístup k údajům v prostředí obce

Životní situace: Je třeba doporučit obcím optimální postup, jak postupovat v případě automatického i na žádost poskytovaného informování občanů o tom, které osobní údaje o nich úřad zpracovává a jaké jsou podmínky tohoto zpracování. Uplatňování tohoto práva, které subjektům údajů náleží v souladu s obecným nařízením o ochraně osobních údajů, přitom nelze zaměňovat s právem na svobodný přístup k informacím dle zákona č. 106/1999 Sb.

Příklad ze života obce: Občan požádá o výpis všech informací, které o něm obec ve svých agendách vede, a to buď generálně, nebo selektivně (např. pouze v poplatkové agendě a/nebo pouze za období posledních 5 let). Obec je povinna mu v této záležitosti vyhovět, neb se jedná o uplatnění práva na přístup k osobním údajům dle čl. 15 obecného nařízení).

Popis životní situace:

Dle obecného nařízení o ochraně osobních údajů má každý subjekt údajů právo automaticky při zahájení zpracování osobních údajů získat informace o osobních údajích, které jsou o něm správcem údajů shromažďovány (čl. 13 a čl. 14 obecného nařízení), a současně má právo na žádost podanou kdykoli v průběhu zpracování (nebo i tehdy, když o něm žádné údaje zpracovávány nejsou) získat informace o způsobu, rozsahu, době a dalších podrobnostech zpracování svých osobních údajů (čl. 15 obecného nařízení).

Právo na informace, které obsahuje obecné nařízení, a jemu odpovídající povinnost správce informovat subjekt údajů o všech o něm zpracovávaných osobních údajích, je v jisté formě zakotveno již v aktuálně účinném zákoně o ochraně osobních údajů - v ustanovení § 12 je totiž zakotven přístup subjektu údajů k informacím, kdy na žádost subjektu údajů správce údajů (zde tedy obec) vydá informace o tom, jaké jeho osobní údaje jsou zpracovávány. Informace obsahuje údaje o osobních údajích, které jsou předmětem zpracování, včetně dostupných informací o jejich zdroji, účelu zpracování, příjemci osobních údajů subjektu. Správce má právo za poskytnutí informace požadovat přiměřenou úhradu nepřevyšující náklady nezbytné na poskytnutí informace.

Obsah této povinnosti se s nabytím účinnosti obecného nařízení tedy příliš nemění. Zneužívání tohoto práva nepřiměřeně častým uplatňováním je nyní omezeno zakotvením možnosti správce takovou žádost odmítnout nebo stanovit žadateli povinnost uhradit správci přiměřenou částku nepřevyšující náklady nezbytné na poskytnutí informace, podle obecného nařízení však správce poskytuje všechna sdělení zásadně bezplatně, výjimkou je administrativní poplatek v případě opakovaného požadavku subjektu údajů o poskytnutí informací.

Naproti tomu novinkou je právo na přístup k údajům, které však nelze zaměňovat s právem na svobodný přístup k informacím: uplatnění tohoto práva v souladu se zákonem č. 106/1999 Sb. se totiž zásadně vztahuje na informace o činnosti orgánu veřejné moci, naproti tomu právo na přístup k údajům zásadně svědčí pouze subjektu údajů, kterého se předmětné osobní údaje týkají.

V podrobnostech k tomuto právu viz kapitola 2. obecné části Příručky.

Posouzení z pohledu ochrany osobních údajů:

Informace o způsobu zpracování svých osobních údajů by měl každý subjekt údajů obdržet automaticky při zahájení zpracování jeho údajů buď adresně, nebo v zobecněné podobě (např. v členské přihlášce, obecných pravidlech pro dané zpracování uvedených na webové stránce obce apod.) v okamžiku zahájení zpracování jeho osobních údajů. Není přitom třeba informovat subjekty údajů o zpracování jejich údajů, o kterém již vědí. Současně při jakékoli změně, novém způsobu zpracování nebo zahájení využívání nové služby obce apod. by tato prvotní informace měla být dále rozšířena o zpracování osobních údajů pro daný účel spolu s poskytnutím průvodních informací o tom, v jakém rozsahu, jakým způsobem, k jakému účelu a po jakou dobu jsou informace zpracovávány, komu jsou předávány k dalšímu zpracování a na koho se může subjekt údajů obracet se svými stížnostmi.

Na žádost je pak správce údajů povinen subjektu údajů umožnit přístup k jeho osobním údajům, které zpracovává, a to ve formě poskytnutí kopie osobních údajů spolu s informací o účelu jejich zpracování, zdroji, odkud pocházejí, příjemcích nebo kategoriích příjemců údajů, plánované době, po kterou budou údaje zpracovávány, existenci práva na opravu nebo výmaz údajů, právu podat stížnost u dozorového úřadu, informacích o přeshraničním zpracování a další údaje relevantní pro dané zpracování.

V podrobnostech k tomuto právu viz kapitola 2. obecné části Příručky.

Příklady:

- *Poskytnutí adresné informace nebude zapotřebí při zahájení zpracování osobních údajů v rámci poplatkové agendy obce, neb rozsah a účel zpracování jsou patrné ze zákona o místních poplatcích a na něj navazující obecně závazné vyhlášky. Pro poskytnutí ostatních informací (tj. doba uložení, příjemci osobních údajů aj.) je vhodné využít formulář pro poplatníky, v kterém potřebné informace mohou být uvedeny. Není pak zapotřebí odkazovat poplatníky na informace uvedené na webu obce nebo jim informace v souladu s obecným zařízením poskytovat adresně a separátně od formuláře.*
- *Pro zpracování osobních údajů zaměstnanců je vhodné nastavit pravidla buď v pracovní smlouvě, nebo v interních předpisech upravujících postavení zaměstnanců (organizační řád, pracovní řád). V případě, že budou v těchto smluvních nebo interních dokumentech obsaženy všechny potřebné informace, není již zapotřebí poskytovat informaci všem zaměstnancům individuálně.*

Účel zakotvení práva:

Cílem evropského zákonodárce zde bylo poskytnout subjektům údajů možnost získat automaticky, a to i bez podání žádosti a při samotném zahájení zpracování údajů úplné a objektivní informace o tom, k jakému účelu byly jejich údaje shromážděny a jaká budou pravidla pro jejich zpracování. Současně mají mít občané jako subjekty údajů právo získat kdykoli na svou žádost informace o způsobu zpracování a kopii zpracovávaných osobních údajů, a to v rozsahu, v jakém si o poskytnutí takového výpisu požádají.

Rozsah práva:

Poskytování informací samozřejmě nejblíže souvisí s právem subjektu údajů na informace o jakémkoli zpracování jeho osobních údajů, které by (v souladu s čl.13 GDPR) od správce měl obdržet při zahájení jejich zpracování, a to buď individuálně nebo i, je-li to možné, v obecné rovině a způsobem umožňujícím dálkový přístup (typicky na webu obce). Současně i při převzetí osobních údajů ke

zpracování od jiného správce by obec měla automaticky dotčené subjekty údajů o tom informovat v souladu s čl. 14 GDPR. Není přitom třeba informovat subjekty údajů o zpracování jejich údajů, o kterém již vědí.

S právem na informace dle čl. 13 a 14 GDPR souvisí i právo na přístup k údajům dle čl. 15 GDPR. Informace, které musí takto správce subjektu údajů na jeho žádost sdělovat, mohou být velmi rozsáhlé (požádá-li si subjekt údajů o přístup ke všem o něm zpracovávaným údajům), ale i stručnější (pokud subjekt údajů žádá o přístup pouze k přesně označeným osobním údajům, jež jsou pouze podmnožinou osobních údajů, které o něm obec zpracovává), přitom je správce musí vždy sdělit stručnou a srozumitelnou formou a snadno přístupným způsobem. Správce musí žádost subjektu údajů zpracovat, vyhodnotit a odpovědět do jednoho měsíce po obdržení žádosti. Ve složitých případech nebo případech velkého množství žádostí může správce lhůtu pro informování prodloužit o další dva měsíce. O prodloužení lhůty musí správce žadatele informovat do jednoho měsíce s uvedením důvodu, proč byla lhůta prodloužena. V případě prodloužené lhůty lze nepřímo dovodit, že pokud dojde k prodloužení lhůty, správce musí žádosti vyhovět a nemůže ji odmítnout.

Proces uplatnění práva:

Právo na informace dle čl. 13 (při převzetí údajů ke zpracování přímo od subjektu údajů) i dle čl. 14 (při převzetí údajů ke zpracování od jiného správce či zpracovatele údajů) obecného nařízení se uplatní automaticky, tedy i bez podání žádosti subjektu údajů. Při zahájení zpracování by tedy každý subjekt údajů měl obdržet automaticky informaci o tom, jakým způsobem budou jeho osobní údaje zpracovávány. Informaci lze poskytnout i v obecné podobě a způsobem umožňujícím dálkový přístup (tedy typicky odkázat na informace uvedené na webu obce). Není však zapotřebí explicitně (a opakovaně) informovat o těch skutečnostech, o nichž subjekt údajů již ví a do té míry, do níž o nich ví.

Právo na přístup k údajům dle čl. 15 obecného nařízení se uplatní kdykoli v průběhu zpracování údajů nebo i tehdy, nejsou-li údaje o subjektu údajů zpracovávány, a to na žádost subjektu údajů. Forma žádosti není v obecném nařízení stanovena a má se tedy za to, že žádost může být uplatněna jak písemně, tak i ústně, a jak prezenční formou, tak i na dálku. Jak u prezenčního uplatnění práva, tak zejména i u uplatnění žádosti na dálku (formou dopisu, e-mailu, telefonátu nebo jinou formou) je zapotřebí vždy věnovat pozornost přesné identifikaci žadatele a jeho ztotožnění se subjektem údajů.

Příslušnými procesy zpracování jsou zde „poskytnutí informace o způsobu zpracování osobních údajů v souladu s čl. 13 (při převzetí údajů přímo od subjektu údajů) /nebo v souladu s čl. 14. (při převzetí údajů od jiného správce) GDPR“ a nebo „poskytnutí informace o způsobu zpracování osobních údajů na žádost subjektu údajů“ (při realizaci práva na přístup k údajům dle čl. 15 GDPR). Jako takové by měly být zaneseny do evidence zpracování.

Pravidla pro uplatnění práva:

V obecné rovině platí u práva na informace zejména povinnost obce jako správce:

- informaci o poskytnutí informace subjektu údajů nebo realizaci práva na přístup k údajům evidovat
- samozřejmě právo na informace fyzicky realizovat poskytnutím informace subjektu údajů, a to buď adresně (např. ve formuláři určeném pro informování subjektů údajů, e-mailem či dopisem) a nebo v obecné podobě (např. publikací informace na webu o politice ochrany osobních údajů v působnosti obce v rámci jejích jednotlivých agend a odkázáním na tuto obecnou informaci v případech individuální komunikace s občany).

Pozor: V souladu s čl. 13 obecného nařízení není nutné tyto informace poskytovat v případě, že subjekt tyto informace již má k dispozici a do té míry, v níž je má.

V neposlední řadě je také třeba myslet na to, že obec jako správce údajů musí nejprve občana, který požádal o přístup ke svým osobním údajům, které o něm obec jako správce zpracovává, jednoznačně identifikovat tak, aby se nedopustila porušení zabezpečení osobních údajů.

Příklady dobré praxe při řešení modelové situace:

- ☺ *Pro poskytování informací subjektům údajů publikovala obec na svých webových stránkách formulář, jehož prostřednictvím občané mohli požádat o přístup ke svým osobním údajům, resp. o poskytnutí informace o způsobu zpracování svých údajů. Pro identifikaci totožnosti občana sloužilo dodatečné ověření prostřednictvím SMS zprávy s přístupovým kódem, který musel žadatel zadat do formuláře. Pokud si občan nepřál této možnosti využít, měl o informace možnost požádat ústně na podatelně, přičemž protokol o podání žádosti o informace s ním sepsala asistentka a jeho totožnost ověřila prostřednictvím nahlédnutí do občanského průkazu. Protokol měl stejnou strukturu, jako online žádost.*
- ☺ *Pro vyřizování žádostí o informace zavedla obec od účinnosti GDPR ustálená pravidla, která se stala součástí interního předpisu. Obecnou informaci obdržel občan vždy při zahájení zpracování jeho osobních údajů v rámci určité agendy obce, u agend, kde byly zpracovávány údaje širšího okruhu osob (např. městský kamerový systém) byly informace o způsobu zpracování k dispozici na webu obce. Informace o zpracování údajů na žádost občanů v rámci svých agend poskytovali jednotliví zodpovědní pracovníci příslušných úseků obecního úřadu. O způsobu poskytování informací všemi úseky obecního úřadu byla vedena jednotná evidence.*
- ☺ *Na způsob poskytování informací v rámci obecního úřadu dohlížel pověřenec. Schvaloval vždy novou verzi obecných informací, které k příslušným agendám a jim odpovídajícím způsobům zpracování údajů obec publikovala na svém webu a o poskytnutí individuálních informací jednotlivými úseky obecního úřadu byl průběžně informován prostřednictvím jejich sledování v informačním systému obsahujícím souhrnnou evidenci zpracování.*

Příklady špatné praxe při řešení modelové situace:

- ☹ *Pracovníci jednotlivých úseků obecního úřadu poskytovali informace občanům o způsobu zpracování jejich osobních údajů samostatně a nevedli o realizaci práva na informace společnou evidenci. Často se tak stalo, že občan byl o témže zpracování svých údajů informován duplicitně anebo naopak se přišlo na to, že u některé agendy mu informace nebyly poskytnuty.*
- ☹ *V rámci nově nastavených pravidel si obec vyžádala souhlas svého pověřence pro ochranu osobních údajů s každým individuálním poskytnutím informací subjektům údajů. To se však časem ukázalo jako příliš nepružné a pověřenec byl touto agendou natolik přetěžován, že mu nezbýval dostatek prostoru na jiné jeho úkoly.*

Testová otázka:

Správce musí informace subjektu údajů v případě, že údaje byly získány odjinud, než od subjektu údajů samotného, poskytnout ve lhůtě:

- 1) dvou měsíců
- 2) vždy nejpozději do jednoho měsíce
- 3) bez zbytečného odkladu, v každém případě však nejpozději do jednoho měsíce, přičemž tuto lhůtu lze v odůvodněných případech prodloužit o další dva měsíce
- 4) žádná lhůta pro sdělení informace není dána

Odůvodnění správnosti odpovědi: Lhůtu pro poskytnutí údajů stanoví čl. 14 odst. 3 obecného nařízení o zpracování údajů.